

Олег СТАНИЧНОВ

**МІФОЛОГІЧНІ
ТА БІБЛІЙНІ ГЕРОЇ
У ТВОРЧОСТІ
ЯЦЕКА МАЛЬЧЕВСЬКОГО**

За редакцією А. Ю. Корнева

Видавець
Олександр
Савчук

Видавець Олександр Савчук
Харків • 2018

Рецензенти:

Лозовий Віктор Олексійович — доктор філософських наук, професор,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Середа Наталія Вікторівна — кандидат мистецтвознавства,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Мархайчук Наталія Віталіївна — кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри літературознавства, мовознавства та мистецтвознавства,
Харківська державна академія культури

Станичнов О. О.

С 76 Міфологічні та біблійні герої у творчості Яцека Мальчевського / Олег Станичнов ; за ред. А. Ю. Корнева. — Х. : Видавець Олександр Савчук, 2018. — 52 с. ; [36 іл.].

ISBN 978-617-7538-10-2

Збірник статей розглядає міфологічні та біблійних героїв, які знайшли відображення в живописних полотнах Я. Мальчевського, видатного польського митця доби сецесії. Сплав символізму, алегорії з реалістичними зображенням дозволив Мальчевському створити цілком нове, унікальне трактування сюжетів, характерних для модерну. Аналіз образів дозволяє розглянути зміни, які відбувалися в композиційних побудовах видатного майстра.

Для культурологів, мистецтвознавців, викладачів, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться образотворчим мистецтвом.

УДК 75.041.5.036(438)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ФАВНИ.....	7
ХИМЕРИ.....	12
ТАНАТОС.....	17
ЯНГОЛИ	21
МУЗИ.....	25
ХРИСТОС ЯК ГОЛОВНИЙ ГЕРОЙ БІБЛІЙНИХ СЮЖЕТІВ	31
Висновки	36
Список використаних джерел.....	37
Список ілюстрацій	39
Ілюстрації	43

ВСТУП

Яцек Мальчевський — один з найбільш неоднозначних польських художників-символістів, який працював у різних жанрах: портретному, історичному, пейзажному, але завжди вирізнявся незвичністю постановки і глумаченням свого задуму і сюжету.

Образотворчий доробок цього художника вражає уяву глядача складністю композицій і стає предтечею сюрреалізму в польському мистецтві. Майстер створив власний незалежний світ, який відрізнявся від дійсності, та наповнював еротизмом, таємними підсвідомими імпульсами свої сюжети. Для передачі своїх думок, почуттів Яцек Мальчевський вдавався до дивних фантастичних істот: химер, фавнів, танатосів, янголів. [26, с. 167]. Психоаналітичне вчення Фрейда, яким захоплювалися всі творчі особистості на початку ХХ століття, наклало відбиток на його малювання і дало поштовх до створення картин із міфологічними героями.

Як писала мистецтвознавець Л. Тананаєва про Мальчевського: «Творча манера художника склалася десь у 1900 році. Згодом Мальчевський де в чому модифікував свою систему, але ніколи не зраджував їй; тому його мистецтво так упізнається і не будучи одноманітним, цілісно ... художник ніколи не полишає коло своїх улюблених тем і образів, наче наслідуючи ідею, в молодості втілену їм у полотні «Божевільне коло» (іл. 1) [26, с. 131]. Мальчевський створює безліч художніх образів, спираючись на різні джерела: античну міфологію, Біблію, народні вірування, церковну історію і польське минуле.

Яцек Мальчевський народився 14 липня 1854 року в Радомі. Сім'я була високоосвіченою, патріотичною. Його батько, Юліан Мальчевський, був секретарем головного земельного комітету; мати, Марія Корвін-Шимановська, була з небагатої дворянської династії. Дитинство Яцека проходило в добробуті.

У 1871 році сім'я переїжджає до Кракова, і Я. Мальчевський починає ходити в п'ятий клас гімназії та брати уроки живопису

у Л. Піккара, а згодом відвідувати школу мистецтв. Заради живопису він залишає гімназію і бере уроки у самого Я. Матейка. У 1873 році Мальчевський отримує кілька премій за кращі малюнки скульптури. Далі свою живописну освіту він продовжує в Парижі, в майстерні А. Лемана. В цей час в культурі Франції домінує імпресіонізм, але його вплив не можна відстежити в живописі Мальчевського.

Величезний вплив на розвиток творчості художника мали дві поїздки, одна в Італію, в 1880 році, з князем Чарториським; друга в Німеччину (Мюнхен) в 1884 році. Манера італійських живописців XV—XVI століть відстежується неодноразово в портретних і сюжетних композиціях художника, де фантастичні фігури розташовуються, як в групах «святої розмови» Де Белліні. Мюнхен же зробив відбиток на його творчості через символістів. Франц Фон Штук, Макс Клінгер, Арнольд Беклін — ось неповний перелік німецьких символістів, риси яких упізнаються в картинах майстра.

Як писала Л. Тананаєва: «... в зрілій творчості Мальчевського виразно простежуються паралелі між казковими персонажами художника і «міфологічними портретами» Бьоккліна: «Несс і Діанейра» (іл. 2), «Муза Анакреона» (іл. 3), «Флора» (іл. 4)...». Саме Мюнхен допоміг Мальчевському відшліфувати творчу манеру, сформувані специфічні риси його таланту [26, с. 169]. У творчості художника відсутні олімпійські божества, його головними героями стають істоти нижчого рівня — фавни, пани, химери, танатоси, які передають людські пристрасті, таємні інстинкти, страхи, що знаходять своє місце в душі пересічних мешканців.

Перш ніж вдатися до аналізу картин, що містять міфологічних і біблійних героїв, необхідно згадати, що стиль художника перебував під глибоким впливом літературно-символічної основи, при цьому зберігалася темрява сенсу і гра уяви, які характерні для всіх картин символістів. Як правило, всі роботи Мальчевського мають кілька планів: перший — неабияк збільшений, з чітко вираженим композиційним центром, а сама ідея картин передавалася фантастичними фігурами, що впливають на глядача через його підсвідомість, створюючи емоційний контакт із ним. Твори Мальчевського були наповнені стійкою системою символів, які надавали картинам загадковості та поетичності в художньому просторі митця.

ФАВНИ

З 1896 року одним з найулюбленіших героїв Яцека Мальчевського стає фавн. Цей міфологічний персонаж знаходиться в одній ланці з такими героями, як пан, химера, сатири, німфи, амурри. Всі були символами природи, передавали одну з головних її рис — родючість. Як правило, вони представляли щось середнє між Богом і людиною, мали ознаки диких тварин: кошлаті, козлоногі, рогаті. Ці сутності наводили жах на людей при зустрічі у лісі, в горах і на пасовиськах. Якщо звернутися до міфологічних досліджень, то «пан» означає «все» для пастухів, втілює в собі всеосяжну природу. Вважався найстарішим Богом природи і був шанованим до нової ери — епохи Християнства, в якому замовкли оракули і загинули ідоли.

Латинське назва пана — фавн. Пан — син німфи Дріопи і бога Гермеса. Саме ім'я Дріопа означає різновид дуба. За переказами Фавн народився в Аркадії, частині Давньої Греції, жителі якої, здебільшого, пастухи і мисливці, вирізнялися простою вдачею та простими звичаями. Звідси, в переносному значенні Аркадія — місце, в якому панують простота та чистота думок. Основна функція фавна — достаток, і образ його перегукується з образом бога Діонісія, адже він також має пристрасть до вина і веселощів [9, с. 109].

Художники епохи модерн використовували античну міфологію для передачі своїх творчих задумів. Як писав Д. Сараб'янов, мистецтвознавець і автор книги «Модерн»: «Неоміфологізм був характерний для того історичного відрізка, в межах якого розвивався модерн. У європейській культурі після Ренесансу збереглися «уламки» міфологізму. Вони неначе вліталися в нову систему культури, але набували все більш ослабленого і стертого характеру. Ці уламки дожили до XIX століття» [23, с. 267]. Якщо

Наукове видання

Станичнов Олег Олегович

**МІФОЛОГІЧНІ ТА БІБЛІЙНІ ГЕРОЇ
У ТВОРЧОСТІ ЯЦЕКА МАЛЬЧЕВСЬКОГО**

За редакцією А. Ю. Корнева

Коректор *А. І. Ясенко*

ІЛЮСТРАЦІЇ

Видавець: ФО-П Савчук Олександр Олегович

Тел.: 067.572.85.75

www.savchook.com • e-mail: savchook.book@gmail.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників та розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 3897 від 14.10.2010 року

Формат 60x84/₁₆. Папір офсетний.

Друк цифровий. Гарнітура Palatino Linotype.

Підписано до друку 03.05.2018 р.

Наклад 300. Умовн. друк. арк. 3.

ISBN 978-617-7538-10-2

9 786177 538102 >